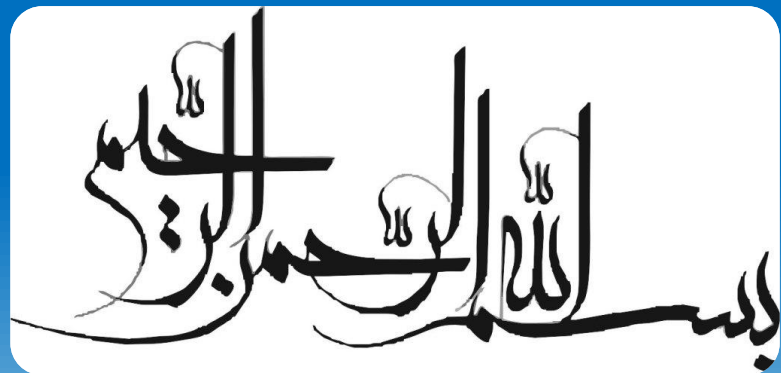

مدرس:
خلیل عقیلی فرج
Draghili.blog.ir

تفسیر موضوعی نهج البلاغه

جلسه سوم

بایسته های اخلاقی در نهج البلاغه (۲)

(خطبه ۱۹۳: مستقین)

خلاصه مباحث جلسه گذشته

- ✓ آشنایی با خطبه متقین
- ✓ دو توصیه عمومی اخلاقی: تقوا و احسان
- ✓ آشنایی با مفهوم تقوا در نهج البلاغه
- ✓ ارتباط تقوا با آزادی
- ✓ آیا تقوا محدودیت است؟
- ✓ آشنایی با مفهوم احسان در نهج البلاغه
- ✓ نتایج احسان به دیگران
- ✓ دو معیار برای احسان و نیکی کردن

❖ بخش دوم خطبه متقین

همام به این مقدار سخن (توصیه به تقوا و احسان) قناعت نکرد و حضرت را قسم داد تا به تفصیل پرهیزکاران را وصف کنند. حضرت علی(ع) قبل از بیان صفات تفصیلی متقین چند نکته را به عنوان مقدمه بیان آن اوصاف ذکر کردند:

□ مقدمه ۱: **بی نیازی خداوند از اطاعت بندگان**

➤ هر آنچه تحت عنوان ویژگی برای متقین شمرده می شود برای خداوند هیچ نفعی ندارد و همه ی فایده ی عمل به آن و نیز ترک آن متوجه خود افراد است.

□ مقدمه ۲: اقتصاد، معیشت و طبقات اقتصادی

- در این کلام اصل تفاوت در آمدی مردم به عنوان حکمتی الهی بیان شده است. اختلاف امکانات مادی و معنوی انسانها در اجتماع امری طبیعی و لازم است.
- حسب آیات قرآن کریم فقر و ثروت هر دو آزمایش الهی است و هیچکدام نشان تحقیر و یا تکریم فرد نیست.
- دلیل ذکر این مورد: ثروت و میزان رفاه مادی اشخاص نشانه برتری نیست و حضرت با این بیان مقدماتی با تفکر مسموم «ثروتمندتر = محترم تر» (مبنای تفکر لیبرالیستی) مبارزه می نمایند.
- بیان قرآن: «انَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقَاكُمْ : همانا ارزشمندترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست.»

□ ویژگی های پرهیزکاران

حضرت پس از بیان مقدمات می فرماید : **فَالْمُتَّقُونَ فِيهَا هُمْ أَهْلُ الْفَضَائِلِ** : متقین در دنیا اهل فضیلت هایی

هستند؛

➤ ۱- **مَنْطِقُهُمُ الصَّوَابُ** : گفتارشان صواب (به روش صحیح) است.

➤ ۲- و ملبسهم الاقتصاد : و پوشش آنها میانه روی است.

➤ ۳- و مشیهم التواضع . (و راه رفتن آنها متواضعانه است).

➤ ۴- غَضُوا أَبْصَارَهُمْ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ : **چشمان** خویش را از آنچه خداوند حرام کرده فرو می گیرند.

➤ ۵- وَ وَقَفُوا أَسْمَاعَهُمْ عَلَى الْعِلْمِ النَّافِعِ لَهُمْ : و **گوشه‌های** خود را وقف شنیدن علم و دانش سودمند ساخته اند.

➤ ۶- نُزِّلَتْ أَنْفُسُهُمْ مِنْهُمْ فِي الْبَلَاءِ كَالَّتِي نُزِّلَتْ فِي الرَّخَاءِ : **در بلا و آسایش حالشان یکسان** است ← علت این

ویژگی علم و یقین است چنانکه حضرت در حکمت ۱۴۷ می فرماید : علم و دانش با حقیقت و بصیرت به

آنها روی آورده، و روح یقین را لمس کرده اند و آنچه دنیا پرستان هوسباز مشکل می شمارند بر آنها آسان

است آنها به آنچه جاهلان از آن وحشت دارند انس گرفته اند.

➤ ۷- و اگر نبود اجل و سر آمد معینی که خداوند برای آنها مقرر داشت روحهای آنان حتی یک چشم برهم

زدن از شوق پاداش و از ترس کیفر در جسمشان قرار نمی گرفت.

صلوات و تحیات
اللهم صل على محمد وآل محمد